

**POSLOVNO POROČILO
ZA LETO 2015**

I. SPLOŠNI DEL

1. PREDSTAVITEV JAVNEGA ZAVODA

Naziv: Zgodovinski arhiv Celje
Skrajšan naziv: ZAC
Naslov: Teharska cesta 1, 3000 Celje
Matična številka: 5052459000
Davčna številka: 47341785
Številka podračuna pri UJP: 01100-6030374991
Telefon: 03/4287640
Telefaks: 03/4287660
E-pošta: info@zac.si
Spletne strani: www.zac.si

Direktor: dr. Borut Batagelj
Svet zavoda: Sonja Jazbec, dr. Andrej Studen, ddr. Igor Grdina

Zgodovinski arhiv Celje vstopa v letu 2016 v 60. obletnico obstoja institucije, ki je konec leta 1956 vstopila v zgodovino kot »proračunska ustanova 'Arhiv' s sedežem v Celju«. Na tradicijo delovanja in generacije, ki so strokovno delo vložile v javni zavod, smo zaposleni danes ponosni in se tudi zavedamo odgovornosti in poslanstva, ki nam je poverjeno z izvajanjem javne službe danes. Program poskušamo čim bolj tesno izvajati v skladu s potrjenimi programi s strani ustanovitelja in sveta zavoda. Navezovanje tradicije in izzivov sodobnega časa daje utrip delu in prizadevanju kolektiva, ki se ga že od petdesetletnice dalje trudimo voditi, držati in utrjevati njegov pomen pod večplastno blagovno znamko »Hiša pisanih spominov«.

Zgodovinski arhiv Celje je bil sicer formalno ustanovljen večkrat, nazadnje kot javni zavod s sklepom vlade Republike Slovenije 12. julija 2003 (Ur. l. RS, št. 67/03), toda njegova kontinuirana dejavnost kot samostojne arhivske institucije traja že veliko dlje. Arhiv je bil ustanovljen s sklepom Občinskega ljudskega odbora Celje, št. 01-7580/3-56 dne 13. decembra 1956 in je uradno začel delovati 10. aprila 1957 s sklepom Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS, št. 729/4-57. S sklepom o ustanovitvi javnega zavoda Zgodovinski arhiv Celje (Uradni list RS, št. 17/98) je leta 1998 postala ustanoviteljica arhiva Republika Slovenija.

Arhivska dejavnost na območju delovanja Zgodovinskega arhiva Celje pa je še starejša, saj je v okviru Muzejskega društva Celje bila formalno prisotna že vsaj od leta 1882, zadnja večja prelomnica v delovanju arhivske službe pa je bila leta 2001 dokončno izvedena preselitev arhiva na novo lokacijo, ki je omogočila dokončno zaokroženo delovanje vse naše dejavnosti.

Skozi vsa leta se je splošni interes za zbiranje, hrambo in obdelavo arhivskega gradiva večal in je iz entuziazma in različno uravnanih interesov prerasel v zakonsko predpisano obvezo, ki jo v Zgodovinskem arhivu Celje danes opravljamo s kar največjo mero integritete in družbene odgovornosti.

Zgodovinski arhiv Celje je danes eden izmed šestih regionalnih arhivov v državi in je glede na teritorialni obseg med največjimi v državi, saj opravlja svojo dejavnost na območju 14

upravnih enot: Brežice, Celje, Hrastnik, Krško, Laško, Mozirje, Sevnica, Slovenske Konjice, Šentjur pri Celju, Šmarje pri Jelšah, Trbovlje, Velenje, Zagorje ob Savi in Žalec.

Dejavnost zavoda je podrobneje opredeljena v 53. členu Zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih (Ur. l. RS, št. 30/06, 24/14) in 6. členu sklepa o ustanovitvi zavoda (Ur. l. RS 67/03): Vrednotenje dokumentarnega gradiva pri javnopravnih osebah, dajanje pojasnil v zvezi z dolžnostmi javnopravnih oseb glede dokumentarnega gradiva, izvajanje strokovnega nadzora in usposabljanje uslužbencev, ki delajo z dokumentarnim gradivom, vrednotenje javnega dokumentarnega gradiva v arhivu, izločanje nepotrebnega dokumentarnega gradiva in odbiranje arhivskega gradiva v arhivu ob strokovni obdelavi, pridobivanje, vrednotenje in strokovno obdelovanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva, izdelovanje inventarjev, vodnikov in drugih pripomočkov za uporabo arhivskega gradiva in njihovo objavljajanje, objavljajanje arhivskih virov, hranjenje in materialno varovanje arhivskega gradiva, vodenje evidenc javnega in zasebnega arhivskega gradiva, evidentiranje arhivskega gradiva, ki je v tujini in se nanaša na Slovenijo in Slovence, dopolnjevanje lastnega gradiva z reprodukcijami tega gradiva ter izdelovanje vodnikov in drugih pripomočkov o arhivskem gradivu, evidentiranje zasebnega arhivskega gradiva pravnih in fizičnih oseb, sodelovanje z lastniki zasebnega arhivskega gradiva, strokovno svetovanje, izvajanje strokovnega nadzora, dajanje arhivskega gradiva v uporabo, izdajanje prepisov oziroma kopij dokumentov ter potrdil na podlagi dokumentov, posredovanje kulturnih vrednot v zvezi z arhivskim gradivom, opravljanje raziskovalnih nalog na področju arhivistike, zgodovine in drugih ved, povezanih z arhivskim gradivom, izdajanje publikacij.

Na podlagi tega je zavod registriran za:

- dejavnost knjižnic, arhivov, muzejev in druge kulturne dejavnosti (od tega dejavnost knjižnic in dejavnost arhivov);
- obratovanje objektov za kulturne prireditve;
- izobraževanje odraslih in drugo izobraževanje (od tega drugo izobraževanje);
- računalništvo in z njim povezane dejavnosti (od tega dejavnosti povezane z bazami podatkov);
- raziskovanje in razvoj (od tega raziskovanje in eksperimentalni razvoj na področju humanistike in družboslovja);
- fotografsko dejavnost (od tega izdelavo fotografij);
- založništvo, tiskarstvo (od tega izdajanje knjig, drugo založništvo, knjigoveštvo in dodelava).

Zgodovinski arhiv Celje je ob koncu leta 2015 redno zaposloval 18 oseb ter hranil gradivo v okviru 1566 fondov in zbirk, kar skupaj nanese 8.152 tekočih metrov gradiva.

II. POSEBNI DEL

1. ZAKONSKE IN DRUGE PRAVNE PODLAGE, KI POJASNJUJEJO DELOVANJE ZAVODA

Delovno področje javnega zavoda Zgodovinski arhiv Celje (v nadaljevanju zavod) pojasnjujejo Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih z novelo zakona ZVDAGA (Ur. l. RS št. 30/06, 24/14), Uredba o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva (Ur. l. RS št. 86/06), Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Ur. l. RS, št. 96/07), Zakon o računovodstvu (Ur. l. RS, št. 23/99), Zakon o javnih naročilih (Ur. l. RS, št. 128/06), Zakon o delovnih razmerjih (Ur. l. RS, št. 21/13), Zakon o zavodih (Ur. l. RS, št. 12/91), Zakon o javnih uslužbencih (Ur. l. RS, št. 56/02), Zakon o varstvu osebnih podatkov (Ur. l. RS, št. 86/04), Zakon o dostopu do informacij javnega značaja (Ur. l. RS, št. 24/03, 51/06), Sklep o ustanovitvi javnega zavoda Zgodovinski arhiv Celje (Ur. l. RS, št. 67/03), Uredba o upravnem poslovanju (Ur. l. RS, št. 20/05), Kolektivna pogodba za kulturne dejavnosti v Republiki Sloveniji (Ur. l. RS, št. 45/94 s popravki), Kodeks ravnanja javnih uslužbencev (Ur. l. RS, št. 8/01). Tudi v letu 2013 (tako kot 2012) je delovanje in poslovanje zavoda v veliki meri zaznamoval tudi Zakon o uravnoteženju javnih financ (Ur. l. RS št. 40/12, 96/12, 85/14) in Zakon o sistemu plač v javnem sektorju (Ur. l. 95/07, 46/13) z vsemi posledicami, ki so se pokazale na področni zakonodaji in predpisih.

2. in 3. DOLGOROČNI in LETNI CILJI

a) Vrednotenje dokumentarnega gradiva pri javnopravnih osebah, dajanje pojasnil v zvezi z zakonom o arhivih in arhivskem gradivu, izvajanje strokovnega nadzora in usposabljanje delavcev, ki delajo z dokumentarnim gradivom.

Na področju sodelovanja z ustvarjalci arhivskega gradiva, ki ga jemljemo kot enega od treh glavnih stebrov naše dejavnosti, sledimo sprejetemu in potrjenemu Strateškemu načrtu Zgodovinskega arhiva Celje 2015-2019, ki v glavnih orisih narekuje smernice delovanja. Obiski in vrednotenje arhivskega gradiva na terenu so zagotovo ena od prioritete naše dejavnosti. Ocena uspešne izvedbe tega dela vključuje okrog sto obiskov ustvarjalcev arhivskega gradiva na terenu, ob tem pa tudi vzdrževanje kontaktov z ustvarjalci, ki jih ne zmoremo obiskati na njihovi lokaciji. Povečevanje aktivnosti v tej smeri se kaže v vsakdanjih stikih strokovnih delavcev z ustvarjalci, bodisi preko telefonskih povezav bodisi preko elektronske pošte. Glede na bazo registra ustvarjalcev javnega arhivskega gradiva arhiv pokriva okrog 500 ustvarjalcev, kar pomeni, da nameravamo z večino ustvarjalcev še naprej vzdrževati redne stike, obenem pa nekatere ustvarjalce obiskati tudi v ciklu, ki bo krajši od petih let. V preteklih letih smo veliko energije posvetili gojenju stikov z ustvarjalci arhivskega gradiva preko izobraževalnih procesov. Tako se bomo v dolgoročnih in letnih ciljih še naprej trudili ostati med najuspešnejšimi arhivi na področju izvedbe preizkusov strokovne usposobljenosti zaposlenih, ki delajo pri naših ustvarjalcih z dokumentarnim in arhivskim gradivom, predvsem pa tudi z dodatnimi izobraževanji. Proces učinkovitega izvajanja te dejavnosti predstavlja organizacijo 5-6 seminarjev na leto, pri čemer vsako leto to številko tudi presežemo, v letu 2015 smo opravili 7 seminarjev. Na »terenu« deluje le še nekaj ustvarjalcev, ki nimajo zaposlenega delavca, ki ne bi opravil preizkusa strokovne usposobljenosti pri pristojnem arhivu, pri veliki večini pa deluje že vsaj ena taka oseba. Kot velik uspeh si štejemo, da je doslej, torej do konca leta 2015, preizkuse strokovne usposobljenosti pri nas opravilo že 1053 posameznikov(-ic).

V naslednjih letih se bo potrebno usmerjati več tudi na polje zaščite arhivskega gradiva v izvorno digitalni obliki. Na tem področju lahko kot arhiv ponudimo dobre osnove predvsem s področja poznavanja vsebin pri ustvarjalcih, malo ali zelo malo pa s področja obvladovanj tehnično podrobnejših navodil ustvarjalcem v zvezi z elektronsko hrambo, še manj pa v zvezi z zajemom teh informacij. Tehnične predvsem pa kadrovske pomanjkljivosti so tiste, ki narekujejo arhivu politiko, ko se mora bolj intenzivno povezovati z Arhivom Republike Slovenije in ostalimi regionalnimi arhivi ter iskati modele, v okviru katerih lahko v sedanji organizacijski osnovi išče rešitve sodobnim in prihodnim izzivom s področja arhivskega gradiva v elektronski obliki.

b) Zbiranje in strokovno obdelovanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva, izdelovanje inventarjev, vodnikov in drugih pripomočkov za uporabo arhivskega gradiva in njihovo objavlanje, objavlanje arhivskih virov

Prehodu od vrednotenja do prevzema v zadnjem času posvečamo več pozornosti, predvsem zato, ker so v zadnjih letih opravljeni prevzemi povzročili, da je na terenu v hrambi pri ustvarjalcih pretežno zelo mlado gradivo.

Valorizacija in prevzemanje arhivskega gradiva v arhiv, glavne naloge tudi v nadaljnjih ciljih ostajajo:

- kontinuirano prevzemanje gradiva upravnih organov, posebej zaključni prevzemi pomembnejših med njimi – skupščin občin do leta 1994. Dejavnost se bo usmerjala tudi na gradivo območnih enot davčne uprave, centrov za socialno delo, enot geodetske uprave in zavodov za zaposlovanje. Ob tem predvsem na usmerjanje v proces vrednotenja preko vzpostavljenih ali nastajajočih enotnih klasifikacijskih načrtov
- gradivo pravosodja: sproti še glede na preostanke na terenu prevzemati gradivo sodišč do leta 1978, sicer pa se že glede na opravljene prevzeme bolj orientirati na obdelavo gradiva, ki je že v arhivu in se umerjati na konkretne, specifične organe v pravosodnem sistemu. Kot kažejo informacije s terena bo potrebno pri pravosodnih organih še vedno posvečati veliko skrb gradivu na terenu in pravilni obdelavi pri ustvarjalcih, po drugi strani pa postopoma omejevati prevzeme mlajšega gradiva.
- gradivo gospodarskih družb: spremljati zadeve na terenu in se sproti odzivati na nastalo situacijo, kar pomeni sproti prevzemati gradivo podjetij z zaključenim stečajnim ali likvidacijskim postopkom; več pozornosti nameniti večjim in uspešnejšim gospodarskim družbam, ki imajo sicer urejene arhive ter so glede na sicer problematično gospodarsko in kadrovsko situacijo po podjetjih sposobni izvesti valorizacijo in predajo gradiva (vsaj za čas do lastninjenja).
- gradivo vzgojno-izobraževalnih in političnih organizacij: prevzeti večino gradiva osnovnih in srednješolskih ustanov, gradivo nekdanjih družbenopolitičnih organizacij in združenj je praktično že prevzeto, vsaj kolikor ga je bilo ohranjenega. Predvsem pa usmerjati se na procese urejanja poslovanja že pri ustvarjalcih in priprava vzorčnih navodil za odbiranje.
- gradivo zdravstvenih in socialnih ustanov: tega gradiva je v arhivu trenutno najmanj, predvsem je treba aktivirati prevzeme gradiva bolnišnic, zdravstvenih domov, centrov za socialno delo in domov za ostarele; z ustvarjalci že imamo navezane tesne in kvalitetne stike, sodelovanje bi se moralo v naslednjih letih uresničiti tudi v obliki prevzemov. Ob tem pa se moramo ozirati predvsem na zadnjo odločbo ustavnega sodišča v zvezi z zdravstveno dokumentacijo, ki zaustavlja prevzeme določenih kategorij tega gradiva, zato moramo ob tem ostajati še na fazi valorizacije.

- gradivo kulturnih in znanstvenih ustanov: tekoče se opravljajo valorizacije in prevzemi gradiva knjižnic, muzejev ter ostalih kulturnih in znanstvenih ustanov. Rezultati dela, ki je bilo v preteklosti bolj zanemarjeno, se že kažejo, kot tudi vzpostavljeno zavedanje, da ima arhiv, ne glede na sorodnost dejavnosti omenjenih institucij, jasno funkcijo. Na tem področju naš arhiv v veliko primerih orje ledino pri posameznih tipih ustvarjalcev.
- gradivo društev in ostale zasebne provenience: ob zavedanju pomena, ki ga društva opravljajo (in so ga v zgodovini opravljala) se bomo usmerjali tudi na to področje, ki nam z zakonskega okvira sicer ne omogoča oziroma predpisuje posebne pristojnosti, a s prizadevanji in navezavo stikov z lastniki zasebnega arhivskega gradiva, pogovori z njimi, utegnemo ob kredibilnosti pridobiti še zaupanje, da nam le-ti predajo gradivo v arhiv (kot darilo, v skrajnem in izjemnem primeru pa s prodajo). Na to področje spada tudi redno sodelovanje s političnimi strankami, ki je z nekaterimi že ustaljeno, z drugimi pa se kontakte, ki bi vodili k predaji gradiva težko vzpostavlja. Z novelo ZVDAG-A je pridobilo sodelovanje s političnimi strankami tudi še bolj utrjeno podlago.

Ocenjujemo, glede na stanje na terenu ter glede na prakso doslej, da bomo v prihodnjih letih v arhiv prevzemali letno okrog 100 tm gradiva, z izjemo, ko bi prevzeli katerega od gradiv večjih sodnih ali upravnih organov, bi to številko preseгли. Prevzemanje gradiva se v prihodnjih letih ne utegne pokazati več kot ena od prioritet, saj so zaostanki na terenu v glavnem že pokriti. Več dela bo zato potrebno opraviti na strokovni obdelavi gradiva v arhivu.

Zakonske obveznosti nam z novo novelo ZVDAG-A nalagajo bolj intenzivne stike z ustvarjalci in tekoče sodelovanje ter poseganje v procese obdelave dokumentarnega gradiva. Dodatna obremenitev za strokovne delavce v dolgoročnih in letnih načrtih tako prinaša delo v komisijah z izločitvenimi sezname dokumentarnega gradiva pri ustvarjalcih po 13. a členu in 34. členu.

Strokovna obdelava arhivskega gradiva v arhivu poteka utečeno in v ustaljenem ritmu, kar se pričakuje tudi v prihodnje. Dinamika le-te je vezana predvsem na naravo gradiva samega ter na že opravljeno stopnjo urejenosti gradiva v arhivu. V prihodnje nameravamo vsa naša prizadevanja usmerjati v popisovanje gradiva s pomočjo programa ScopeArchiv, ki nam v okviru vzajemnega informacijskega sistema slovenskih regionalnih arhivov omogoča standardizirano popisovanje in objavo v skladu z mednarodnimi standardi (ISAD/G, ISAAR/CPF). Arhivski strokovni kader, ki je bil v preteklih letih usposobljen za to popisovanje, danes tekoče dela in vpisuje podatke v računalniško aplikacijo. Vsako leto se opazno izdatno povečuje aktivnost na tem področju. Delo bomo v tej smeri nadaljevali.

Izdajanje publikacij v okviru arhiva bo v prihodnosti odvisno predvsem od namenjenih sredstev. Dejavnost ocenjujemo kot zelo pomembno v smislu uveljavljanja in utrjevanja arhiva kot tudi širše arhivske dejavnosti, odnosa do kulturne dediščine oziroma zgodovine na sploh v družbi. V preteklosti so se v okviru arhiva tudi uveljavile serije publikacij, s katerimi nameravamo nadaljevati.

Prepoznavnost arhiva in njegove dejavnosti nameravamo še naprej graditi tudi na pripravi občasnih lastnih ali gostujočih razstav. Glede na kvaliteto obdelave in predstavitev tematik smo dosegli za arhiv že kar zavidljivo raven, poleg tega je razstavna dejavnost z nekaj projekti v zadnjih letih dosegla visok nivo ne le v smislu sodelovanja med slovenskimi arhivi (in muzeji) temveč tudi v smislu mednarodnega sodelovanja s skupnimi ali gostujočimi razstavami.

Zgodovinski arhiv Celje se bo v svoji strategiji poskušal vse bolj uveljaviti kot sodobna, moderna institucija, zato se že nekaj časa oprijemamo modernih pristopov v sporočanju ter poskušamo dvigniti prepoznavnost institucije s projekti, ki so v idejni zasnovi (ali izvedbi) na čim višjem nivoju ter se spogleduje z sodobnimi trendi delovanja svetovnih arhivov, ki v komuniciranju z okoljem (pri)dobivajo nove vrednosti. Inventivnost nekaterih projektov v preteklih letih jasno nakazuje na dobre in posnemanja vredne zasnove, ki jih imamo namen načrtovati tudi v okviru dolgoročnih načrtov.

c) Hranjenje in materialno varstvo arhivskega gradiva

Ob utečenem prevzemanju arhivskega gradiva v stavbo utegnejo postati depojski prostori arhiva z leti premajhni. Situacija bo postala kritična čez nekaj let, veliko prej, kot se je pričakovalo. Zaenkrat imamo prostora in kovinskih polic dovolj, potrebno pa bo sprotno spremljanje, dopolnjevanje in izboljševanje pogojev hrambe.

V depojih je posebej v poletnih mesecih previsoka temperatura ter nekoliko presuh zrak, kar bi bilo mogoče odpraviti le z investicijo v klimatsko napravo, kakršne so standardna oprema sodobnih arhivov. Klimatizacijo tudi v nekaterih drugih depojih (fototeka, starejše gradivo) rešujemo parcialno, kar najbrž ni ustrezna rešitev. Investicija bi bila ob tem vezana na večja sredstva, obenem pa bi povečevala porabo električne energije, kar je v sedanjem stanju verjetno težko izvedljivo. Ob tem bi se najverjetneje izkazalo tudi smiselno spremeniti način ogrevanja v prostorih za zaposlene, kar bi prineslo drugačne energetske značilnosti stavbe. Velik problem postaja v zvezi s hrambo gradiva natrpanost prostorov za fotografsko gradivo in za načrte in plakate.

Kvaliteta hrambe in materialnega varstva se dviga tudi z digitalizacijo gradiva, kar obenem ob zagotovljenih boljših pogojih pomeni tudi večanje dostopnosti gradiva uporabnikom. Proces digitalizacije pri zunanjih izvajalcih kot tudi v hiši poteka vsako leto skladno s programom. Z leti pa se je pokazal problem dolgoročne hrambe in predstavljanja digitaliziranega gradiva zunanjim uporabnikom. Zgolj digitalizirati gradivo namreč nima smisla, če ob tem nimaš zagotovljenih možnosti za dolgoročno hrambo in uporabo le-tega pri zainteresirani javnosti. Ob trenutno rešenem problemu bo potrebno ob tem ostajati pozoren, saj varnost digitalnih zapisov odpira povsem drugačne dejavnike tveganja pri hrambi gradiva.

č) Vodenje evidenc javnega in zasebnega arhivskega gradiva

Arhiv vodi vse evidence skladno s predpisi, oziroma na način, kot to v arhivu znamo in je v danih razmerah najbolj mogoče. V zadnjih letih so bila prizadevanja usmerjena v vodenje novih evidenc v elektronski obliki, kar je zelo uporabno z vidika dostopnosti in uporabe, manj pa z vidika pravne veljave.

d) Izdelovanje vodnikov in drugih pripomočkov o arhivskem gradivu, ki je v tujini in se nanaša na Slovenijo in Slovence, dopolnjevanje lastnega gradiva z reprodukcijami tega gradiva

Arhiv je to dejavnost že skozi več let utečeno opravljal v Štajerskem deželnem arhivu v Gradcu, v prihodnje pa se evidentiranje gradiva namerava širiti tudi v druge institucije, ki so vezane na slovensko zgodovino, se jim pa z vidika dostopnosti ali slabšega poznavanja ni

posvečalo pozornosti. Kontinuirano poteka že nekaj let tudi evidentiranje v Arhivu Jugoslavije.

e) Dajanje arhivskega gradiva v uporabo, izdajanje prepisov oz. kopij dokumentov ter potrdil na podlagi dokumentov

Zakonski predpisi kot tudi materialne možnosti določajo to dejavnost, v teh okvirih se slednja tudi izvaja. Dolgoročni plan na področju te dejavnosti je torej slediti na eni strani povpraševanju uporabnikov ter naše predpisane naloge v okviru zakonodaje izvajati.

f) Opravljanje raziskovalnih nalog na področju arhivistike, zgodovine in drugih ved, povezanih z arhivskim gradivom.

Podpirati gre še naprej raziskovalno delo zaposlenih, s pomočjo katerega pridobivajo kompetence, znanje in samozavest, ki je za vsakega uslužbenca pomembna. Skozi raziskovalne naloge, ki najdejo odmev v okviru predstavitev na strokovnih srečanjih, posvetovanjih ali ob posebnih priložnostih se tudi večja prepoznavnost arhiva v družbi.

g) Izdajanje publikacij

Izdajanje publikacij je tesno povezano z zagotavljanjem za to namenjenih sredstev. Vsekakor bo še naprej naša težnja vezana k cilju, da nadaljujemo z izdajanjem publikacij, ki večajo dostopnost gradivu in pomenijo afirmacijo arhivske dejavnosti v strokovni in širši javnosti.

h) Knjižnična dejavnost

Smo v tekočem procesu vpisovanja knjig v sistem Cobiss, knjižni fond pa se sprti bogati in sicer predvsem na osnovi izmenjav domačih in tujih arhivov. Ob sprotne pridobivanju publikacij in vpisovanju bo v roku nekaj let strankam na voljo popoln pregled nad knjižnim gradivom.

i) Organiziranje priložnostnih razstav in raznih kulturnih prireditev

Organizacija dogodkov v arhivu je ključnega pomena za prepoznavnost naše dejavnosti, zato jo je potrebno še naprej izvajati. V načrtu je priprava vsaj ene lastne razstave letno in organizacija nekaj drugih dogodkov, bodisi ob predstavitvah publikacij bodisi ob odprtju gostujočih razstav. Zelo dobro sodelujemo z veliko šolami, ki dopolnjujejo svoje učne vsebine z obiski v arhivu.

j) Knjigoveška in restavratorska dejavnost

Z nekaj opreme in znanja smo v arhivu sposobni izvajati osnovne restavratorske in knjigoveške posege na gradivu. V okviru razpoložljivih sredstev in kadrov bomo to dejavnost izvajali naprej.

4. OCENA USPEHA PRI DOSEGANJU ZASTAVLJENIH CILJEV

Primerjava zastavljenega vsebinskega načrta s poslovnim poročilom za leto 2015 nam kaže na naslednje značilnosti:

- 1. Vrednotenje dokumentarnega gradiva pri javnopravnih osebah, dajanje pojasnil v zvezi z dolžnostmi javnopravnih oseb glede dokumentarnega gradiva, izvajanje strokovnega nadzora in usposabljanje uslužbencev, ki delajo z dokumentarnim gradivom*

Pri vrednotenju gradiva, dajanju pojasnil in izvajanju strokovnega nadzora nam je s prizadevanji zaposlenih na terenu uspelo doseči dober uspeh. S 106 opravljenimi obiski ustvarjalcev smo presegli cilj približno stotih obiskov letno. Dejstvo je sicer, da samo opravljen obisk pri ustvarjalcu ne more biti glavno merilo uspeha in učinkovitega delovanja strokovne službe. Tudi priloga obrazca poročila za leto 2015 pod to točko kaže nadvse raznoliko in prepleteno dejavnost strokovne službe na terenu. Pod to točko je tako naštetih veliko dejavnosti in skupno tudi močno presegajo omenjenih 106 obiskov. Kontakti med ustvarjalci in pristojnimi arhivisti so vezani predvsem na povečevanje pristojnosti, ki jo arhivska strokovna služba usmerja že na področje dokumentarnega gradiva. Služba se je ukvarjala z izločitvenimi sezname dokumentarnega gradiva (pogosto kar konferenčno potrjevanje komisij preko e-pošte). Izpostaviti pa gre vsekakor prirast izdaje strokovnih navodil ustvarjalcem za odbiranje gradiva. Slednje je postalo ena od izpostavljenih nalog. Postopek izdaje strokovnih navodil ustvarjalcem postaja tudi vsako leto kompleksnejši in s tem zahtevnejši. V letu 2015 smo jih izdali kar 37 (v letu 2014 smo jih potrdili le 4), ker so se arhivisti usmerjali bolj na analize poslovanj in se ukvarjali z usklajevanji enotnih klasifikacijskih načrtov za različna področja. Na tem področju je torej opazen viden napredek.

Spet smo bili zelo uspešni v izvajanju seminarjev za uslužbence javnopravnih oseb. V letu smo to dejavnost izvajali intenzivno. Od načrtovanih 6 izobraževanj smo povečali dejavnost na izvedenih 7 izobraževanj na več stopnjah. Na izobraževanjih je sodelovalo 225 slušateljev, leto prej sicer nekoliko več 246. Posledično je rasel tudi trend opravljenih preizkusov strokovne usposobljenosti skupaj. Leta 2014 jih je bilo sicer opravljenih kar 89, v letu 2015 pa 45, kar tudi ni slab rezultat glede na to, da novih kadrov, ki bi pri ustvarjalcih delali z gradivom ni, starejši pa imajo po dolžnosti že opravljene preizkuse. Z rezultati dela na tem področju smo lahko zadovoljni. V evidenci vseh opravljenih preizkusov smo dosegli številko 1053.

Če povzamemo to točko, je rezultat skupaj zelo uspešen, posebej glede na to, da smo morali skozi celo leto pokrivati kar dva pomembna sektorja z obremenjevanjem delavcev, ki že pokrivajo svoja utečena področja. Zaradi porodniške odsotnosti smo v prvem polletju imeli odsoten kader na polju pokrivanja vzgojno-izobraževalnih zavodov, v drugi polovici leta 2015 pa je nepričakovano z bolniško odsotnostjo bilo podvrženo velikemu izpadu področje pravosodnih organov. Že nekaj let dela še ena arhivistka polovičen delovni čas, a kljub vsemu se izkazujejo pod črto rezultati, ki jih lahko ocenimo kot zelo uspešne.

- 2. Pridobivanje, vrednotenje in strokovna obdelava javnega in zasebnega arhivskega gradiva, izdelovanje inventarjev, vodnikov in drugih pripomočkov za uporabo arhivskega gradiva in njihovo objavlanje, objavlanje arhivskih virov*

Rezultati kažejo, da se je na tem področju dinamika iz prejšnjih let ustalila in se v letu 2015 spet malo povečala. Prevezli smo več fondov kot leta poprej (2013/31, 2014/33 fondov) in sicer 47 fondov. Tudi po količini smo presegli minuli dve leti (2013/55,9 tm, 2014/73,6 tm), v letu 2015 smo prevzeli namreč 185,2 tm gradiva, kar je bilo več od pričakovanj.

Od zasebnikov smo prevzeli nekaj manj zaključenih fondov in sicer 18 (leta 2014 prevzetih 22), ob tem pa je potrebno bolj poudariti dejstvo, da je bilo tega gradiva količinsko manj. Od 20,0 tm leta 2014 je padlo gradivo prevzeto od zasebnikov na 10,3 tm. Aktivnosti na polju prevzemanja zasebnega arhivskega gradiva so težje predvidljive in se z leti tudi precej spreminjajo, kar pa ne pomeni, da na tem polju delo zastaja ali pada. Posebej z akcijami kot sta bili npr. razstava Bili smo Kl(j)ub in Dekade: devetdeseta smo stopili v stik kar z okrog 100 posamezniki, ki so gradivo po večini dali na razpolago za rabo v digitalni obliki, kar pa zapis v tabeli v prilogi poročila ni zajel. Domet teh akcij pa je pustil v 2015 med imetniki zasebnega gradiva gotovo dobro osnovo za dolgoročneje načrte na tem polju dejavnosti. Poleg tega gre pri pridobivanju arhivskega gradiva s strani zasebnikov izpostaviti tudi kar nekaj izredno dragocenih kosov, ki so po eni strani dragoceni kot rariteta, po drugi pa tudi zajemajo glede na vsebino velik raziskovalni potencial.

Pri strokovni obdelavi gradiva v arhivu smo vsako leto povečevali intenzivnost. Z vnosom podatkov v vzajemni informacijski sistem SIRAnet smo lahko zelo zadovoljni. Vpisane informacije o arhivskem gradivu se povečujejo in Zgodovinski arhiv Celje daje v vzajemni sistem primerljivo z drugimi vključenimi arhivi zelo viden doprinos. Prirast zapisov v sistem je bil v letu 2015 kar zaznaven, to je 28.598 zapisov. Leto poprej smo bili sicer ponosni na prirast 53.859, zato se zavedamo, da smo si z uspehi zadnjih let postavili lestvico zelo visoko. Izpostaviti gre ob tej številki tudi dejstvo, da zapisov v sistem še vedno ne uvažamo. Z uvozi smo začeli v 2014 poskusno, a glede na število to v 2015 še ni zaznavno.

Skupno število zapisov v bazo SIRAnet je s strani Zgodovinskega arhiva Celje v letu 2014 doseglo 179.282 ob koncu leta 2015 pa že 207.880. Od teh zapisov, jih je bilo na nivoju fondov novih 37, podfondov 1, na nivoju serij 331, na nivoju podserij 618, nivoju združenih dokumentov 24.384 in na nivoju dokumentov pa 3227. Strokovni kader si ob tem zasluži pohvale, saj je po drugi strani ta segment dela le eden od mnogih drugih.

Poleg tega pa je ob prirastu pomemben tudi proces redakcije zapisov, ki težko sledi tako povečanemu trendu. V letu 2014, ko smo ta proces začeli je bilo v redakciji 80 fondov, ki so bili na nivoju fonda v posodobljeni obliki tudi objavljeni in so v celoti vidni potencialnim uporabnikom, v letu 2015 je bilo teh novo revidiranih fondov in zbirk 34. Številka je manjša, toda opravljeni fondi so bili obsežnejši od prejšnjih. Še vedno se kaže potreba po povečevanju redakcijskega angažmaja, ki pa ga ob delu strokovnega kadra na drugih področjih težko povečujemo.

Ob tem smo poleg modula »popisne enote« nadaljevali tudi z vpisi v modul »dosjeji«, kjer so v bazi nastavljeni vsi ustvarjalci, kar bo vodilo k tekočemu vpisovanju podatkov o stikih tudi v vzajemno bazo. V bazo se sproti vpisujejo tudi vsi uporabniki in raziskovalci, ki v okviru čitalniške službe opravijo zadolžitev arhivskega gradiva.

Dopolnjevanje baze SIRAnet se kaže kot uspešno tudi v prirasti vlog uporabnikov, ki posredujejo svoje zahteve na podlagi objavljenih zapisov v bazi in dostopnih preko iskalnika na spletu.

Inventarjev v letu 2015 nismo izdajali. Že v prejšnjih letih smo argumentirali izdajo inventarjev le ob predpostavki, da gre tudi za večplastno predstavitev virov in vsebine ob tem. Smo pa preko spletnih orodij povečevali dostopnost vsebinam povezanim z arhivskim gradivom, ki ga hranimo. To smo počeli predvsem preko objav reprodukcij virov na spletni strani arhiva, kjer tekoče ažuriramo podstran »Iz hiše pisanih spominov«. Na tem mestu predstavljamo posamezen dokument ali pa fond, pogosto pa se tematsko navezujemo z objavo na druge aktualne teme ali dogodke iz okolja.

V 2015 smo v okviru vzajemne podatkovne zbirke SIRAnet popisnim enotam dodali kot informacijo tudi že reprodukcije najbolj atraktivnih vsebin arhiva, tako da je preko zunanega iskalnika mogoč ogled reprodukcij starejših vedut krajev ter geografskih kart in zemljevidov.

3. Vrednotenje javnega dokumentarnega gradiva v arhivih, izločanje nepotrebne dokumentarnega gradiva in odbiranje arhivskega gradiva v arhivih ob strokovni obdelavi

Nekoliko nam je padel rezultat na področju vrednotenja že prevzetega gradiva v arhivu, kar z leti postaja razumljivo, saj je gradivo, ki ga prevzamemo v arhiv bolj urejeno in nam zato ostaja manj dela za dodatno valorizacijo že prevzetega gradiva. Arhivski strokovni delavci se tako posvečajo bolj drugim procesom. Dela so bila načrtovana zato bolj skromno na 18 fondih, a so bila na koncu izvedena na 54 fondih in zbirkah (leto prej na 33), a so bili slednji nekoliko večji, saj delo na večjih fondih vzame več časa. Izvedeno je bilo delo količinsko na 58,1 tm gradiva (leto poprej 98,2 tm). V letu 2015 se je zaključilo popisov za 33,3 tm. Se pa pri izbiri teh fondov osredotočamo na sprotne zadeve, kar se kaže po eni strani kot potrebno, po drugi pa moramo izpostavljati proces strokovne obdelave predvsem na fondih, ki so najbolj pogosto v rabi. Tudi na tem področju lahko ocenimo, da se nam je vsaj deloma poznal primanjkljaj zaradi bolniške in porodniške odsotnosti dveh zaposlenih.

4. Hranjenje in materialno varstvo arhivskega gradiva

V posebni delavnici smo izdelali več arhivskih škatel kot 2014 (1738), izdelanih je bilo 2089 standardnih in posebnih arhivskih škatel, kar nam je omogočilo razmere, da lahko sproti in v prihodnosti zamenjamo več tehnične opreme v arhivu.

Mikrofilmanja tudi v 2015, kot že nekaj let poprej, nismo načrtovali, digitaliziranje pa smo izvajali po eni strani glede na program, po drugi pa predvsem glede na interes posameznih uporabnikov, ki so se tekom leta seznanjali z gradivom, ki ga hranimo. Za leto 2015 številke (10.012) tudi na tem področju izkazujejo dober rezultat, nekoliko višji kot 2014, ko je bil (9.252 digitalnih posnetkov), a še vedno zavirljivo večji od leta 2012, ko je bilo izvedenih 5.535 posnetkov. Planiranje na tem področju težko ujame končni rezultat, že nekaj časa pa se kaže tudi na tem področju izrazito povečevanje aktivnosti. Z nabavo nove opreme smo opremili več kadra, ki je sledil potrebam po povečani digitalizaciji za različne potrebe, torej za stranke in lastno hrambo. Pri zunanjem izvajalcu smo v 2015 izvedli digitalizacijo zgolj tistega gradiva, ki ga sami zaradi omejenih tehničnih možnosti ne moremo izvajati (velikost gradiva), torej plakati različnih prireditev v Mladinskem klubu Celje (32 kosov) in Zbirka geografskih kart in načrtov (243 kosov).

Tudi v zvezi s hrambo digitalnih posnetkov je potrebno izpostaviti za prihodnost bolj konsistentno rešitev, ki smo jo v 2015 realizirali z nakupom novega serverja, ki nam rešuje trenutno potrebo za lokalno hrambo.

5. Vodenje evidenc javnega in zasebnega arhivskega gradiva

Vodimo vse z zakonom in uredbo predpisane evidence.

6. Evidentiranje arhivskega gradiva v tujini

Evidentiranje arhivskega gradiva v tujini smo opravili v nekoliko manjšem obsegu od načrtovanega. V štajerskem deželnem arhivu v Gradcu je bilo opravljenih 15 dni načrtovanih evidentiranj. V Arhivu Jugoslavije je bilo opravljenih 5 dni načrtovanih evidentiranj. Nižja številka se kaže predvsem zaradi ekonomske smiselnosti izvajanja, saj se je izkazalo, da se proces evidentiranja v tujini ne izkaže za smiseln, če se izvaja preveč razdrobljeno. Evidentiranja so bila opravljena tudi skladno s programom Arhiva Republike Slovenije. Manjši opravljeni obseg je rezultat ocene, da se evidentiranje ob stanju razmer ne smatra kot visoko prioriteto, pazimo pa da nam rezultat glede na pregledano gradivo ne pada bistveno, kar je razvidno tudi iz objav evidentiranj v posebnih publikacijah, prej morda celo obratno, saj smo v manj opravljenih dnevih evidentirali učinkovito in tudi zajeli dokaj velik obseg gradiva.

7. Evidentiranje zasebnega arhivskega gradiva pravnih in fizičnih oseb

Arhiv daje prednost delu z javnopravnimi osebami, kar je razumljivo glede na obseg in tudi glede na potrebe. Evidentiranje zasebnega arhivskega gradiva poteka nenačrtovano in se težje usklajuje z imetniki, od katerih se zahteva v primeru razglasitve tudi dolžnosti. Arhiv ima občasne stike z zasebniki, za katere se domneva, da hranijo gradivo, ki ima lastnosti arhivskega, a ocenjujemo, da slednjim operativno bolj ustreza stanje, ko dolžnosti ne prevzamejo. V praksi se poslužujemo tega, da od posameznikov raje gradivo prevzamemo (najpogosteje na podlagi darilne pogodbe) in s tem preskočimo proces evidentiranja. Poleg tega pa je prevzeto arhivsko gradivo od zasebnika na ta način tudi kasneje praviloma bolj dostopno, saj se vodi pod prevzemu kot javno arhivsko gradivo.

8. Uporaba arhivskega gradiva

Uporaba arhivskega gradiva je v letu 2015 bila po eni strani primerljiva z načrtovano in leti popraj, deloma pa je v enem segmentu izrazito narasla. Spet smo presegli rezultate preteklih let. Uporabnikov v znanstveno-raziskovalne namene je bilo v letu 2015 kar 489, v letu 2014 nas je obiskalo 230 raziskovalcev. Gre za rezultat, ki nas je v naši čitalniški službi presenetil, smo pa z dodatnim angažmajem zaposlenih vselej zagotavljali dober servis uporabnikom in v letu, tako kot poprej, ni bilo zaznati nobenih pritožb. Toliko bolj tudi glede na pričakovanja ter tudi skrbi, ki smo jih imeli po sprejemu ZVDAG-A, ki je nekatere postopke glede dostopa do gradiva, ki vsebuje občutljive osebne podatke, omejila oziroma jih podvrgla posebnim postopkom. Tudi frekvenca obiska strank preko leta ni enaka. Pogosto se pokaže, da en zaposlen težko obvladuje delo v čitalnici, če je najavljenih na delovnik več oseb.

Spet gre izpostavljati številčnost vlog v upravne namene, kar nam povzroča dodatne obremenitve. Število tovrstnih vlog v letu 2015 je bilo sicer nekoliko nižje kot v rekordnem letu 2014, in sicer je številka od 1.446 padla na 1.337. Pri teh vlogah pa smo izdali več

overjenih potrdil in sicer 1.310 (v letu 2014 jih je bilo 1.275). Ob tem gre opozoriti tudi na zelo veliko stroškovno obremenjenost arhiva, saj gre v največ primerih za izdelavo fotokopij za proračunske uporabnike, katerim ne smemo zaračunavati kopiranja. Skupaj smo v arhivu izdelali v letu 2015 kar 26.997 fotokopij, kar je bistveno več kot leta 2014, ko smo jih izdelali 19.565. Spet poudarjamo, da uporabnike dodatno kličemo v arhiv, kjer jih opozarjamo na problem, da ne naročajo nepotrebnega kopiranja. Zelo veliko kopij smo izdelali tudi leta 2012 (21.534), ko smo začeli opozarjati na ta problem in smo naredili korak dalje k racionalizaciji. Poudariti pa gre, da smo na tem področju najbrž izkoristili večino možnosti, zato bi zagovarjali drugačno strategijo reševanja, ko bi arhiv lahko izkoristil na tem področju bolj smiselno rešitev, ki bi bila usmerjena v njegovo materialno korist.

Število vseh digitalnih posnetkov je tudi v letu 2015 bilo zelo visoko, naredili smo kar 10.012 digitalnih posnetkov, a slednje ne le za potrebe strank, ampak tudi za druge potrebe (razstave, publikacije, varnostno skeniranje).

9. Kulturna, vzgojna in izobraževalna dejavnost

Sklop kulturne, vzgojne in izobraževalne dejavnosti se kaže kot eden izmed najbolj izpostavljenih in prepoznavnih sklopov dejavnosti Zgodovinskega arhiva Celje. Konstantno je prepoznaven, zanimiv in predvsem odziven na sodobne situacije.

Poudariti pa gre, da je ta sklop kot posebnost v zelo tesni navezavi na vse tri stebre delovanja arhiva, tako na dejavnost z ustvarjalci, hrambo z obdelavo, predvsem pa se navezuje na tretji steber, ki je vezan na dostopnost in uporabo arhivskega gradiva.

Zelo izpostavljena je bila v letu 2015 razstavna dejavnost, tako z akcijami v arhivu, z zunanjimi »intervencijami« razstav v mestu, kot tudi v tujini. Vselej pa se razstave, ki jih Zgodovinski arhiv Celje pripravi in posreduje prek njih sporočila, fokusirajo bolj na arhivsko javno službo, izpostavljajo vire in se manj ukvarjajo z interpretacijami zgodovine. Ob tem se deloma ograjujemo od tradicionalnih muzejskih tipov razstav, kar pa je po našem mnenju edino pravilno, v kolikor hočemo izpostaviti prepoznavnost in utrjevati arhivsko javno službo.

V prvi polovici leta smo uspešno predstavljali projekt ABC Arhivska Barbara Celjska, in sicer po domačem gostovanju v Pokrajinskem muzeju Celje ter v Zgodovinskem arhivu Celje se je razstava odpravila na hrvaško turnejo v osrednji Hrvaški državni arhiv v Zagrebu, v Krapino in v Varaždin. Razstava je izpostavila pomen vrednotenja in interpretacije zgodovine na temelju primarnih listinskih arhivskih virov in posebej na Hrvaškem načela vprašanje črno-bele podobe Barbare Celjske v tem okolju.

Drugi uspešen projekt, ki je prav tako gostoval doma kot tudi na Hrvaškem, je razstava s katalogom *Z vlakom čez mejo / Vlakom preko granice*, ki je skupen projekt šestih hrvaških in slovenskih arhivov. Zgodovinski arhiv Celje je v tem projektu vodil eno ključnih vlog in tudi pripomogel k odmevnosti izvedenih razstav v Štrigovi, Celju in Zagrebu. Projekt je bil dobro sprejet predvsem z vidika izpostavljanja kulturnih povezav med narodoma (na podlagi železniške infrastrukture), po drugi strani pa je tudi problematiziral sedanje stanje in tako v narativu presegal in kritično vrednotil sedanje stanje glede na stanje železniške infrastrukture in povezav danes ter glede na razmejevanje obeh narodov in glede na potrebo po ohranjanju in izpostavljanju dediščinskih inštitucij v sodobnem času, če hočemo svoje poslanstvo po hrambi nadgrajevati še z drugimi pomembnimi sporočili okolju, kjer delujemo.

Kot nova razstava je bila v letu 2015 v razstavišču predstavljena tudi razstava, ki je sicer bila zmes poprej več drugod že videnih, a malo poznanih razstav. Razstava »Emerik Zelinka, Cockta, Planica« je v marcu združila razstavo družine izumitelja Cockte skupaj s pijačo, ki je bila prvič predstavljena ob smučarskih skokih v Planici leta 1953, odprta pa je bila tik pred finalom smučarskega pokala v Planici 2015. Razstavo smo dopolnjevali s posojenimi predmeti institucij, posameznikov in arhivskim gradivom, ki ga hranimo.

Kot izpostavljeno razstavno dejavnost s posebnim in tudi težko izmerljivim posegom pa moramo tudi za leto 2015 izpostaviti uspešne zunanje razstave, ki smo jih izvajali tudi na našo pobudo in v sodelovanju s partnerji. Vse tri razstave so bile izvedene na izpostavljenih mestih v Celju, in sicer, razstava »Tu smo doma«: Celje na kartah iz zbirke geografskih kart Zgodovinskega arhiva Celje, spomladi na Krekovem trgu; razstava »Savinjske kopele«: Celjska mesta kopališča na Savinji ob koncu 19. in začetku 20. stoletja, je bila poleti na ogled ob sprehajališču ob Savinji ter razstava »Moja mlada leta – Celje 1945«, ki je bila jeseni na ogled na Glavnem trgu. Takšen tip razstav močno dviga ugled arhivski dejavnosti, saj jo iz predsodkov zaprte sfere postavlja v njeno nasprotje, v polje odprtega dialoga z urbano sredino.

Kot eno od kron modelov sodelovanja med institucijami in kot enega večjih uspehov slovenske arhivske stroke nasploh smo v Zgodovinskem arhivu Celje doživeli tudi skupno razstavo vseh slovenskih arhivov »Arhivi – zakladnice spomina«, ki je bila marca odprta v Ljubljani. Med prepoznavnimi vsebinami, ki so našle pot do najširše javnosti pa so bili še drugi projekti:

Dekade: devetdeseta, kot prva iz serije razstav, ki se jih bomo lotevali tudi v prihodnjih letih. S skupnim pristopom in sodelovanjem velike večine zaposlenih kot avtorjev je projekt zajel širok spekter vsebin, ki jih je v Celju in okolici zaznamovalo časovno obdobje 1990-1999. Razstava zajema za arhivske institucije povsem nov pristop oblikovanja, saj združuje arhivsko gradivo v arhivu, gradivo ustvarjalcev in gradivo zasebnikov ter slednjega vpleta v »duh dobe« ter širi potrebo po tem, da se neko obdobje ne obravnava ideološko, ampak skozi mozaike gradiva. Slednji okvir pa prehaja skozi angažma na družabnih omrežjih zunaj razstave kot cilja nekega projekta. Razstava in katalog sta v tem primeru zgolj izhodišče za odpiranje novih interpretativnih nastavkov obravnave sodobne zgodovine.

Projekt Bili smo Kl(j)ub, ki se je izvajal s celjsko AQ galerijo, je bil prav tako zastavljen s potrebo po obravnavi prostora in gradiva kot izhodišča za druge dejavnosti. Spomin na prostor je sicer prežet z nostalgijo, tudi željo po zabavi, a prav slednja je dala projektu zagon, da se je senzibiliziralo številne posameznike, kar je dalo projektu do sedaj težko primerljiv vzgon. Rezultat tega projekta tudi v tem primeru ni razstava okrog 400 precej emotivnih fotografij, ampak miselni preskok, ki bo iz več kot 80 virov darovalcev zbrane zgodbe več tisoč kosov gradiva nadgradil v arhivsko gradivo kot kulturni spomenik.

Podoben pristop razumevanja in nadgradnje kulturnega spomenika – arhivskega gradiva se je pokazal skozi leto 2015 tudi na primeru sodelovanja z Galerijo sodobnih umetnosti Celje. Skozi dva projekta: Grda račka z razstavo erotičnih plakatov in razstavo Sram te bodi! z izpostavljenim arhivskim gradivom v prvi razstavni vitrini se kaže povsem nov pristop v obravnavi arhivskega gradiva, ki skozi vključevanje v sodobno umetnost kreira nove vzorce dojemanja gradiva, ki ga v stroki še vedno pri nas razumevajo mnogi preozko, namreč, zgolj kot gradivo, ki ureja nek pravni interes.

Vsi našti projekti tako ne dvigajo Zgodovinski arhiv Celje le med bolj prepoznavne institucije v okolju, ampak z druge strani nagovarjajo javnost tudi z drugačnim razumevanjem vloge javne arhivske službe.

Poslanstvo dostopa do arhivskega gradiva kot kulturne dobrine smo nadgrajevali tudi z intenzivnim sodelovanjem z izobraževalnimi institucijami. Na obisk v našo institucijo v letu 2015 niso prihajale le šole iz našega območja pristojnosti ampak tudi od drugod. Z druge strani pa so se tudi naši strokovni delavci vključevali v procese izobraževanja kot tudi v procese podajanja znanja drugim. Strokovni kader arhivistk in arhivistov je tako bil predavatelj na več sklopih izobraževanj ustvarjalcem, spet poudarjeno, ne le na pristojnem območju arhiva, temveč tudi kot povabljen v vlogi nosilca predavanja v drugih delih Slovenije.

Vselej smo bili tudi v 2015 odprti za pobude, ki so promovirale arhivsko dejavnost in tako smo se vključevali v utečeni letni koledar prireditev s Kulturnim bazarjem, dogodki ob Mednarodnem arhivskem dnevu, Prešernovanji v Celju, prireditvami na Ta veseli dan kulture... Gradivo, ki ga hranimo, je našlo odmev ne le skozi razstave, ampak tudi preko objav v strokovnih monografijah, dnevnem časopisju in tudi na različnih spletnih portalih... Tudi v letu 2015 smo izvajali projekt Anonimka in se vključevali med pobude, ki so krepile povezovanje ob različnih obletnicah (npr. 500 let vseslovenskega kmečkega upora), sodelovali smo z lokalnimi društvi (npr. Zgodovinsko društvo Celje) ter bili s posamezniki tudi zelo aktivni in izpostavljeni v okviru stanovskega društva Arhivskega društva Slovenije.

10. Raziskovalna dejavnost

Na področju raziskovalne dejavnosti se ne opažajo odstopanja od zastavljenih ciljev ter tudi od prejšnjih let. Nadaljujejo ali na novo so se izvajale dejavnosti, ki so jih arhivisti usmerjali predvsem na področja raziskovanja posameznih sektorjev, oziroma na področja, kjer posamezni arhivisti opravljajo naloge skrbnikov fondov.

11. Izobraževanje zaposlenih

Zaposleni so se tudi v 2015 udeleževali strokovnih arhivističnih in zgodovinskih posvetovanj v ustaljenem ritmu. Kot udeleženci na posvetih doma in v tujini so krepili in soustvarjali okolje učeče se arhivistične srenje. Medtem ko so v preteklih letih predvidoma vsi zaposleni zaključili dodatna izobraževanja v okviru univerzitetnih programov, bomo v prihodnosti videli, koliko bo tu še potreb. Pregled nivoja izobrazbe po eni strani kaže na izrazito visoko stopnjo izobrazbe, kar gotovo pripomore k ugledu institucije. Vsekakor pa gledamo dolgoročno na izobraževanje v arhivu predvsem kot na karierno izpopolnjevanje povezano s potrebami in nalogami, ki se kažejo v prihodnosti.

12. Mednarodno sodelovanje

Zgodovinski arhiv Celje zelo dobro sodeluje na mednarodnem področju s številnimi arhivi, kar se je v zelo dobri in učinkoviti praksi pokazalo tudi v rezultatih v letu 2015. Sodelovanje je bilo po eni strani vezano na strokovna izpopolnjevanja, po drugi strani pa na našo razstavno

dejavnost. Sodelovanje na posvetih v tujini smo kombinirali tudi v 2015 z gostovanjem strokovnih kadrov pri nas, sicer za bolj krajše obdobje.

Pod črto pogledamo je ocena primerjave uspehov pri doseganju zastavljenih ciljev za leto 2015 zelo dobra. Prav vse točke in kazalci, ki kažejo na primerjavo med rezultati prejšnjih let nakazujejo, da delamo dobro ter da narašča po eni strani nabor po drugi pa tudi količina dejavnosti. Skoraj povsod smo zopet presegli načrtovano, ne glede na to, da je bila rast v zadnjih letih na zavidljivem nivoju. V 2015 smo v veliki večini področij dosegli več kot smo načrtovali in tudi dodatno usmerjali naše prizadevanje na področje, ki je kazalo potrebe, zato tudi indeksi realizacije ponekod presegajo načrtovano.

v € brez centov

POSLOVNO POROČILO (primerjava letnih ciljev z načrtom)	FINANČNI NAČRT 2015	REALIZACIJA 2015	INDEKS realiz./FN
1. Vrednotenje dokumentarnega gradiva pri javnopravnih osebah, dajanje pojasnil v zvezi z dolžnostmi javnopravnih oseb glede dokumentarnega gradiva, izvajanje strokovnega nadzora in usposabljanje uslužbencev, ki delajo z dokumentarnim gradivom	15.425	15.645	102
2. Pridobivanje, vrednotenje in strokovno obdelovanje javnega in zasebnega arhivskega gradiva, izdelovanje inventarjev, vodnikov in drugih pripomočkov za uporabo arhivskega gradiva in njihovo objavlanje, objavlanje arhivskih virov	18.838	18.869	101
3. Vrednotenje javnega dokumentarnega gradiva v arhivih, izločanje nepotrebne dokumentarnega gradiva in odbiranje arhivskega gradiva v arhivih ob strokovni obdelavi	16.978	23.150	137
4. Hranjenje in materialno varovanje arhivskega gradiva	8.570	11.964	140
5. Vodenje evidenc javnega in zasebnega arhivskega gradiva	4.750	4.295	91
6. Evidentiranje arhivskega gradiva, ki je v tujini in se nanaša na Slovenijo in Slovence, dopolnjevanje lastnega	1.650	1.666	101

<i>gradiva z reprodukcijami tega gradiva ter izdelovanje vodnikov in drugih pripomočkov o arhivskem gradivu</i>			
7. Evidentiranje zasebnega arhivskega gradiva pravnih in fizičnih oseb	-	-	
8. Sodelovanje z lastniki zasebnega arhivskega gradiva, strokovno svetovanje, izvajanje strokovnega nadzora	-	-	
9. Dajanje arhivskega gradiva v uporabo, izdajanje prepisov oziroma kopij dokumentov ter potrdil na podlagi dokumentov	1.909	2.541	134
10. Posredovanje kulturnih vrednot v zvezi z arhivskim gradivom	10.700	10.789	101
11. Opravljanje raziskovalnih nalog na področju arhivistike, zgodovine in drugih ved, povezanih z arhivskim gradivom	520	550	106
12. Izdajanje publikacij	5.940	6.881	113
SKUPAJ	85.280	96.350	113

Povprečni indeks programskih stroškov I. in II. sklopa se je povečal za 13 %. Višji indeks je predvsem pri vrednotenju javnega dokumentarnega gradiva, ker smo v letu 2015 investirali v požarni zid vzajemnega arhivskega informacijskega sistema slovenskih regionalnih arhivov SIRA.net. Slednji stroški so vezani na potrebo celotne mreže regionalnih arhivov, vodeni pa so bili s strani Zgodovinskega arhiva Celje.

Povečan indeks je tudi pri hranjenju in materialnem varovanju arhivskega gradiva zaradi večjega odkupa arhivskega gradiva, knjig in knjigoveškega materiala.

Vodenje evidenc javnega in zasebnega arhivskega gradiva pomeni opravljanje izpitov javno pravnih oseb, ki delajo z dokumentarnim gradivom, tu je indeks nekoliko manjši, ker je bilo opravljenih nekaj izpitov manj kot v preteklem letu.

Pri sklopu posredovanje kulturnih vrednot, kamor so vključene razstave in zadnji sklop izdajanje publikacij je indeks nekoliko povečan, ker smo opravili vse zadane naloge in sredstva pridobili z izvajanjem dejavnosti javne službe in tako poravnali vse obveznosti.

5. NEDOPUSTNE ALI NEPRIČAKOVANE POSLEDICE PRI IZVAJANJU PROGRAMA DELA

Nedopustnih ali nepričakovanih posledic pri izvajanju programa v letu 2015 ni bilo.

6. OCENA USPEHA PRI DOSEGANJU ZASTAVLJENIH CILJEV V PRIMERJAVI Z DOSEŽENIMI CILJI IZ PRETEKLIH LET

Če ocenjujemo uspešnost zastavljenih ciljev v primerjavi s preteklimi leti, je potrebno poudariti, da smo na področju sodelovanja z ustvarjalci, na področju strokovne obdelave arhivskega gradiva in predvsem na področju zagotavljanja dostopnosti informacij o arhivskem gradivu tudi v letu 2015 dosegli opazen napredek. Vse to je lepo razvidno iz argumentov v točki 4. Ocena uspeha pri doseganju zastavljenih ciljev.

7. OCENA GOSPODARNOSTI IN UČINKOVITOSTI POSLOVANJA

Glede na to, da se nam proračunska sredstva nižajo se trudimo pridobivati sredstva s prihodki iz naslova prodaje blaga in storitev na trgu in iz naslova nejavnih prihodkov iz izvajanja javne službe. V letu 2015 je ta odstotek znašal 7,3 %. Proračunska sredstva porabljamo skrajno racionalno in gospodarno ter iščemo najugodnejše ponudnike.

8. OCENA DELOVANJA SISTEMA NOTRANJEGA FINANČNEGA NADZORA

V letu 2015 nismo izvedli notranje revizije, v načrtu je izvedba za 2016. Ocenjujemo, da na vseh revidiranih področjih ni zaznati pomembnih nedelujočih kontrolnih mehanizmov in iz njih izhajajočih pomembnih tveganj za doseganje poslovnih ciljev, smotrne porabe virov in preprečitev izgub, skladnosti poslovanja z zakoni in drugimi predpisi, ki urejajo to področje ter pravilnosti in zanesljivosti informacij in podatkov.

9. POJASNILA NA PODROČJIH, KJER ZASTAVLJENI CILJI NISO BILI DOSEŽENI

Ocenjujemo, da so zastavljeni cilji bili doseženi.

10. DRUGA POJASNILA

Ob koncu leta 2015 je bilo v našem arhivu 18 redno zaposlenih. Ena arhivistka dela samo polovični delovni čas. Zaposlenih je bilo 13 strokovnih delavcev (osem arhivistov, eden strokovni sodelavec in štirje samostojni arhivski tehniki od katerih, eden opravlja tudi delo kurjača in ekonom), 5 zaposlenih dela v splošni službi (direktor, računovodkinja, poslovna sekretarka, poslovni informatik in čistilka).

Število zaposlenih po stanju ob koncu obračunskega obdobja je 18.

Število zaposlenih na podlagi delovnih ur ob koncu obračunskega obdobja je 17,23.

Nadomestila osebnih dohodkov v breme arhiva so bila izplačana za 560 ur, v breme Zavoda za zdravstveno zavarovanje je bilo izplačanih nadomestil za 568 ur (boleznina nad 30 dni). Za 880 ur je bil izplačan porodniški dopust javne uslužbenke.

Organizacijskih enot in različnih lokacij nimamo.

Izobrazbena sestava zaposlenih je relativno visoka:

- 3 arhivisti z doktoratom znanosti,
- 2 arhivistki s končanim magisterijem,
- 6 zaposlenih s VII. stopnjo izobrazbe,
- 3 zaposleni s VI. stopnjo izobrazbe,
- 4 zaposlenih s V. stopnjo izobrazbe,

Fluktuacija zaposlenih je izredno majhna.

Povprečna plača in primerjava z dejavnostjo:

V Zgodovinskem arhivu Celje je povprečna bruto plača znašala 1.650,85 € in je v primerjavi z dejavnostjo arhivov (skupina 91.01) večja za 5 %. Vzrok za višjo povprečno plačo je verjetno v opravljenem napredovanju za leto 2015.

Redno napredovanje je bilo izplačano za pet zaposlenih. V naziv arhivski svetnik so napredovali kar trije zaposleni arhivisti in dva arhivska tehnika v naziv samostojni arhivski tehnik.

Izobraževanje zaposlenih po številu, po izobrazbeni strukturi:

Potekalo je sprotno izobraževanje zaposlenih na raznih posvetovanjih in seminarjih. V ta namen smo porabili 2.038,00 €.

Začasno kadrovsko stisko rešujemo z javnimi deli. V letu 2015 smo dobili samo eno zaposleno s VII. stopnjo izobrazbe, pogodba je bila sklenjena samo za štiri mesece z Zavodom RS za zaposlovanje - OE Celje, delno smo dobili sredstva tudi od Mestne občine Celje. Plače je zavod financiral v višini 85 %, nadomestila v celoti, ostalo razliko in regres smo dobili vrnjeno od Mestne občine Celje.

v € brez centov

POSLOVNO POROČILO (oprema in inv. vzdrževanje)	SREDSTVA MK	ZNESEK REALIZACIJE
Računalniki in oprema (7x)		4.398
Mrežni disk		1.725
Strežnik		5.581
Program za plače		2.586
Hladilnik		257
Transportni voziček (2x)		1.105
SKUPAJ		15.652

Celje, 19. 2. 2016

Dr. Borut Batagelj,
direktor